

Mariët Herlé

De Pier van Scheveningen

De Pier van Scheveningen

Mariët Herlé

De Overkoming

Mariët Herlé

De Pier van Scheveningen

De Overkoming

Pierewaaien

Twee pieren

Vermaak en kunst

Bouw

Exploitatie

Waarom bouwen mensen een uitsteeksel in zee dat geen duidelijke functie heeft, zoals een havenhoofd, een golfbreker of een steiger? Gewoon, omdat we altijd verder willen kijken. Op een Pier kun je het water op zonder aan boord te gaan. Je loopt over zee, in de volle wind en de volle zon. En je ziet de kust, waar het leven van alledag zich afspeelt, vanaf een afstand, alsof je er even niet meer bij hoort. Je hebt vrij. Er is ook een praktische reden: In Scheveningen, aan de Noordzeekust, kun je op een Pier eerder van de zon genieten dan op het strand, dat 's morgens altijd eerst een poosje in de schaduw ligt.

Colofon

Uitgave: De Overkoming, Den Haag

Copyright: Mariët Herlé, Den Haag

Productie: de Overkoming, Den Haag [www.overkoming.nl]

Vormgeving: Jelle Hellinga, Den Haag [www.jellehellinga.nl]

Beeld: Haags Gemeentearchief, tenzij anders vermeld

Druk: Hega Offset, Den Haag

Groete uit Scheveningen.

Pootjebaden in 1902

Den Haag heeft twee Pieren bezeten, het Wandelhoofd Koningin Wilhelmina, geopend 6 mei 1901, en de nieuwe Pier, geopend 19 mei 1961. Wat deden en doen mensen zoal op een Pier? Voor sommige kinderen was de Pier het decor bij het pootjebaden.

Scheveningen, Strandvermaak

Pootjebaden in 1930

Weekend in Scheveningen

Tekst en Muziek van
LOUIS DAVIDS

Slow Fox

PIANO

1. Wie thuis hoort bij de rij-ken En zich moet la-ten kij-ken, En
2. Het strand is hier be-slist een Pracht-oord voor fu-tu-ris-ten, Een
3. Een spraak-za-me fa-mi-lie Met Mo-kums do-mi-ei-lie, (Dat

ad lib.

1. op de Pier moet zit-ten Om an-dren te be-vil-ten, Wie 'nau-to moet be-stu-ren (Al
2. zee-groen-rie chs-mi-se Met hand-jen rood ce-ri-se Knal ge-le va-ri-a-ties 't Zijn
3. hoor je aan hun spee-chen) Met pak-jen brood op fiet-sen, En schoon-ge-wassen voe-ten Om-

1. zal ie 'meendag hu-ren), En on-der het chauf-fee-ren Luid zit te son-ver-see-ren.
2. Bij-en-korf ere-a-ties, Fel blau-we lin-ge-rie-ën Jaap Plots-ke-fan-ta-sie-ën.
3. dat ze 'baai-ten' moe-ten, Eet smak-kend za-re-stok-ken, En kief-fe no-ga-blok-ken.

ad libitum

1. En me-nig-een zegt: lie-ve schat, Ik heb een goe-ie week ge-had.
2. Een zoen-gra-naat ont-ploft dan weer, Maar 'paartje zingt heel zacht en teer.
3. Hij kie-telt Ma weer in haar zij En met een zand-bas neu-riet hij.

ad libitum

REFREIN

1-3. Ik breng mijn week-end door met jou in Sche-ve-nin-gen De zee is

f rall. *pp rit.* *a tempo*

lauw-de lucht is blauw in Sche-ve-nin-gen. Daar kan je braai-en in het zand Met een

ijs-co in je hand, Te-sa-men aan het stil-le strand in Sche-ve-zin-gen! *D.S.*

D.S.

a) Voor de te zingen woorden op de ad libitum-maten zie o.p. inliggenden tekst!

Pierewaaien in 1905
Als je op de Pier mocht,
kleedde je je daar wel
even voor aan!

In het Pierpaviljoen ca.1910

54 part. M. h. f. 026

LIMONADE EN MIN. WATEREN	
Diverse Limonade-Siropen	f 0.40
.. met spuitwater	0.45
Lemonquash	0.40
.. à la Parisienne	0.75
Ginger Ale	0.50
Limonade (Citroen-Frambozen) p. facon	0.50
Maitani Water (Giershuibler)	0.50
Victoria, Apollinaris, Drachenquelle	0.50
Soda of Spuitwater	per facon 0.40

IJS, GEBAK, ENZ.	
Vanille, Vruchten en Mocca	f 0.60
Sorbets au Kirsch	0.70
Café glacé, Piombière, Panachée	0.70
Coupe Wilhelmina	1.—
Coupe Jacques — Clo-Clo	1.—
Pêche Melba	1.50
Slagroom met vruchten	0.80
Cake of Taart per stuk	0.30
Gebakjes	0.20

* Zonder verhooging.

WARMER DRANKEN	
Koffie, Thee, Melk	f 0.60
Chocolade, Cacao, Focco	0.40
Cacao met slagroom	0.50
Wiener Melange	0.50
Bouillon	0.40

(3-2-2)

Gedurende de avond-concerten (vanaf 7 uur) en de matinées (vanaf 2.30 uur) worden alle consumpties **IN DE ZAAL** met 10 CENTS verhoogd.

PAVILJOEN WANDELHOOFD SCHEVENINGEN 1926 TARIEF	
Melkinrichting „Rijnland”	
GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE	
Kantoor: Charl. de Bourbonplein 29 - Tel. 72130 - 72131	
LEVERANCIER van alle bedrijven der Exploitatie Maatschappij „Scheveningen” en de grootste zaken hier ter stede	
MELK-MELKPRODUCTEN	

Het toppunt van genot
was natuurlijk als je dan
ook nog iets mocht
gebruiken op de Pier

Gedurende de avond-concerten (vanaf 7 uur) en de matinées (vanaf 2.30 uur) worden alle consumpties **IN DE ZAAL** met 10 CENTS verhoogd. 1926

BIEREN

Becken's Pilsner	f 0.30
Stout en Pale Ale	0.70

GEDISTILLEERD EN LIKEUREN

Jenever en diverse bitters	f 0.30
Outwijn, Oranjebitter	0.35
Oude Jenever, Bessen-Jenever	0.35
Brandewijn, Hellebokers	0.35
Borchallerje, Voorburch	0.35
Cognac	0.40
Cognac fine	0.75
Cognac Courvoisier, Martell, Hennessy	1.—
Caracao, Witte of Oranje	0.60
Anisette, Half en Half	0.60
Cherry brandy, Marasquin	0.60
Old Gin, Rum	0.50
Kummel, Kirschwasser	0.60
Elixir d'Anvers	0.60
Menthe verte	0.60
Menthe glacée	0.75

FRANSCH LIKEUREN

Chartreuse, jaune ou verte	f 1.—
Bénédictine, D. O. M.	1.—
Grand Marnier, cordon rouge	1.—
Crème de cacao, de vanille, de mocca	1.—
Liqueur Cordial Médoc	1.—
Triple Sec Cointreau	1.—

GROGS

Grog van cognac, punch, rum, wijn, jenever	f 0.75
Grog américain	1.—

ZUIDWIJNEN, ENZ.

Port, roode of witte	f 0.65
Sherry	0.65
Madera, Malaga	0.65
Vermouth, Italiaansche of Fransche	0.65
Advocaat, Meiwijn	0.65
Dubonnet, Viole	0.75
Boerenjongens	0.75
Special Bordeaux, Moerel	0.75
Tokayer	0.65

WIJNEN EN CHAMPAGNE

Médoc 1920	f 2.75 f 1.50
St. Seurin 1920	3.— 1.75
Graves extra sec 1920	3.25 1.75
.. doux 1922	3.— 1.75
Beaune 1916	4.— 2.25
Grand Chablis 1919	4.50 2.50
Niersteiner 1922	2.75 1.50
Castel 1924	2.75 1.50
Moët et Chandon, demi-sec	7.50
.. White Star	8.— 4.50
Ernest Irroy, cachet orange	9.— 5.—
Söhnlein Rheingold 1917	6.— 3.50

MIXED AND ICED DRINKS

Whisky-soda	f 1.—
Brandy-soda, Sherry-soda	0.75
Menthe-soda, Vermouth-soda	0.75
Amer Picon au Grenadine-soda	1.—
Ice cream-soda	1.—
Cocktails, Martini, Manhattan, Rose	1.—
Sherry Cobbler, Vruchten Cobbler	1.—
Champagne Cobbler	2.—

De horecavoorzieningen speelden een belangrijke rol op de Pier. Maar... het ging altijd om meer dan zomaar een drankje drinken:

*“Geen vreemdeling werd ooit de vervoe-
ging van het werkwoord ‘pieren’ duidelijk.
Zeker, hij wandelde een of meer keren de
rotonde aan het einde om, streek wellicht
neer onder een van de fleurige parasols
en liet zich daar een drankje serveren of
wel hij beklom een van de houten trapjes
naar het binnenste van de koepel om er
de muziek te beluisteren.*

*Maar aldus doende ‘pierrede’ hij nog
geenszins. ‘Pieren’ was trouwens een
specifiek Haagse bezigheid, door een
Hagenaar in een schaars ledig ogenblik
uitgevonden en door hem en andere
stadsgenoten naarstig toegepast en tot
een zekere hoogte gecultiveerd.*

*Voor het echte ‘pieren’ gold een bepaalde
tijd van de dag: ‘s morgens voor half elf*

*tot half een. Het verlangde een uitermate
bevallig of excentriek toilet dan wel een
opvallend kostuum. Voorts een conversa-
tie met voldoende Franse en Engelse
woorden om deze minstens tien maal per
rondgang, op de juiste plaats en voor het
juiste gehoor te kunnen lanceren.
Facultatief waren de behendigheid om de
kruisnetten te bedienen, de flair om in de
meest behaaglijke, schoon nooit
luie houding op de banken te zonnen en
de handigheid om voor eenmaal vijftien
cents zo lang mogelijk op het plankier te
flaneren en van alle faciliteiten royaal
gebruik te maken.”*

(uit: Wat niet in de Baedeker staat,
H. Bonsma jaren twintig)

Het terras van de rotonde in 1903

Hier kon men in 1901 nog voor een dubbeltje een pilsje drinken. De obers waren heel voorzichtig met het geld dat ze ontvingen, want als er een muntje viel, kon het tussen de planken van de vloer door zo in zee verdwijnen.

Het terras van de nieuwe Pier in 1964

Inrichting Rotonde 1904

uit: Het Vaderland 7 mei 1901

Dat paviljoen — 400 M. in zee zich re-
heffende — heeft een middellijn van 36.70
M. en bevat ruimte voor 1200 bezoekers,
aan kleine tafeltjes gezeten. De zaal is on-
geveer wat groote betreft, gelijk aan de
concertzaal van het Kurhaus. Een tamelijk
breede wandelweg loopt er nog omheen.
Het gebouw, hoofdzakelijk uit ijzer op-
getrokken weegt 90.000 K.G. Binnenwerks
is het hoog 15.50, buitenwerks 25 M. Een
grote vergulde kroon siert den midden-
koepel.
Aan de zeezijde het smaakvolle salon
voor de ontvangst van hooge gasten, ook
uitnemend geschikt voor afzonderlijke
diners, voor kleine tooneelvoorstellingen of
orkest-uitvoeringen. Overigens is het orkest
boven dit salon geplaatst en aan de overzijde
een tweede orkest, boven het keurig,
zich ongeveer over de geheele breedte der
zaal uitstreckende, uitlokkende buffet.
Daaromheen heeft men — voor het publiek
onzichtbaar, — keuken-, speel- en wachtloka-
len, liften, berglokalen, leidingen voor warm
en koud water, kortom een complete installa-
tie en onder de zaal kelderinrichtingen voor
het bewaren van bier en wijn en het fabri-
ceeren van ijs.
De feestzaal zoo luchtig mogelijk en ge-
heel met glasleuren en ramen omgeven, met
vier ingangen, die aan den windkant altijd
gesloten blijven, is keurig met wapens en
allegorische schilderstukken versierd en fraai
door den heer F. J. Mesker alhier gestoffeerd.
Aan de buitenzijde heeft men een zevental
kleine winkels, die den pier-bezoekers
vruchten, sigaren en versnaperingen zullen
verschaffen.

Interieur van het restaurant
van de nieuwe Pier die in
1961 geopend werd
Ook het nieuwe Pier-restaurant
was natuurlijk op eigen wijze
weer heel modern.

Interieur van het restaurant
van Van der Valk in 2001

Winkels onder de Pier
 Het wandelhoofd Wilhelmina liep vanaf het terras van het Kurhaus over de boulevard de zee in

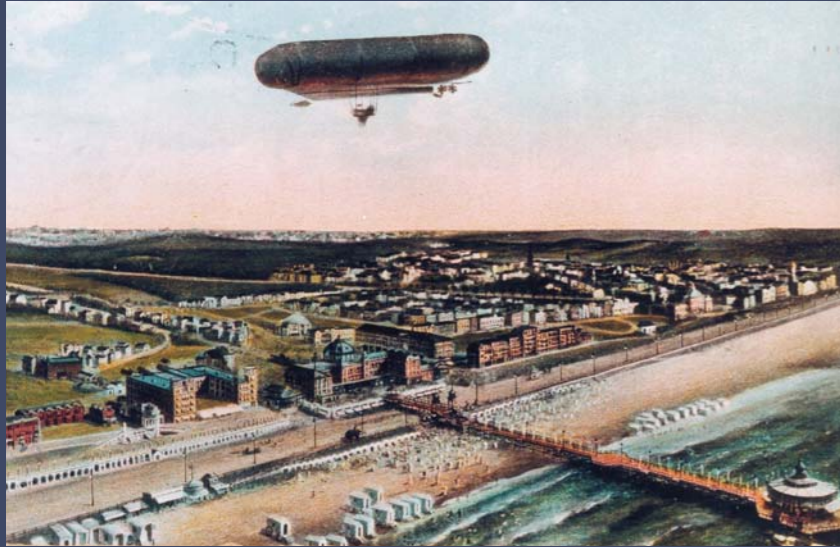
Terras van het Kurhaus in 1910

Tekeningen van Mars uit het begin van de eeuw.

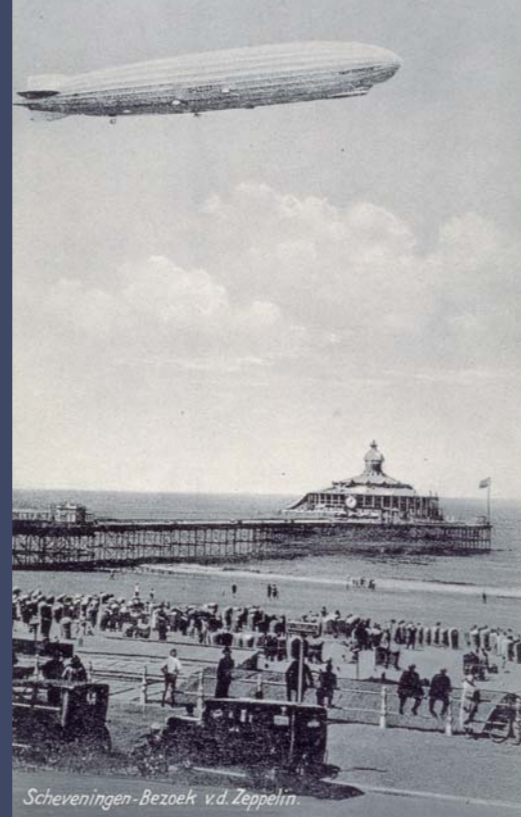

Kiosk in 1923

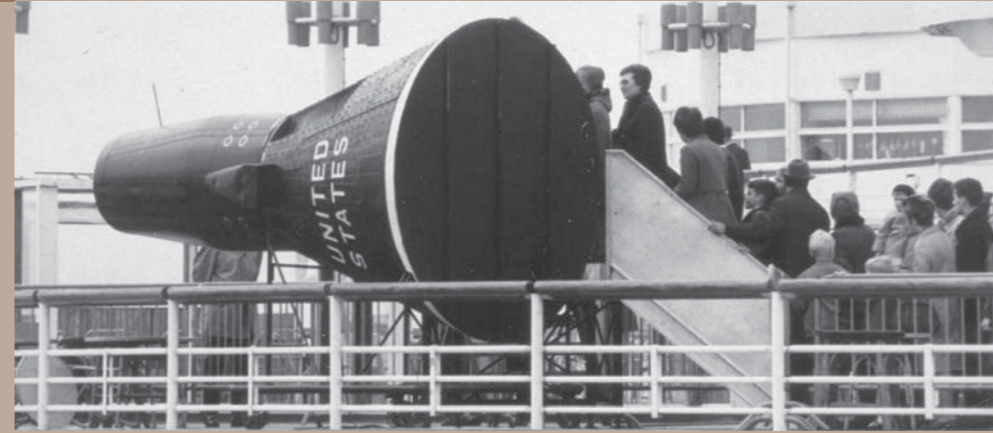
Luchtschip Graf Zeppelin op bezoek, 1935

Al aan het begin van de eeuw, en ook later, zoals hier in 1935, vlogen zeppelins boven de Pier.

Scheveningen-Bezoek v.d. Zeppelin.

Een Pier werd gezien als symbool van vooruitgang, van nieuwe technieken, van een tijd waarin mensen leuke dingen gingen meemaken dank zij die techniek. Daarom was de Pier een populaire locatie om moderne technieken te demonstreren.

Gemini 11 capsule in 1968 op de Pier

Ruimtevaart was het onderwerp van de jaren zestig; daarom werd de capsule van de Gemini 11 die in 1966 een ruimtevlucht maakte op de Pier tentoongesteld.

Vliegdemostratie in 1918

Ook vliegshows werden voor de Pier gegeven, zoals hier in 1918. Op de nieuwe Pier in de jaren zestig opende Viruly ook een tentoonstelling over luchtvaart, en nog steeds wordt in Scheveningen jaarlijks een luchtshow gehouden..

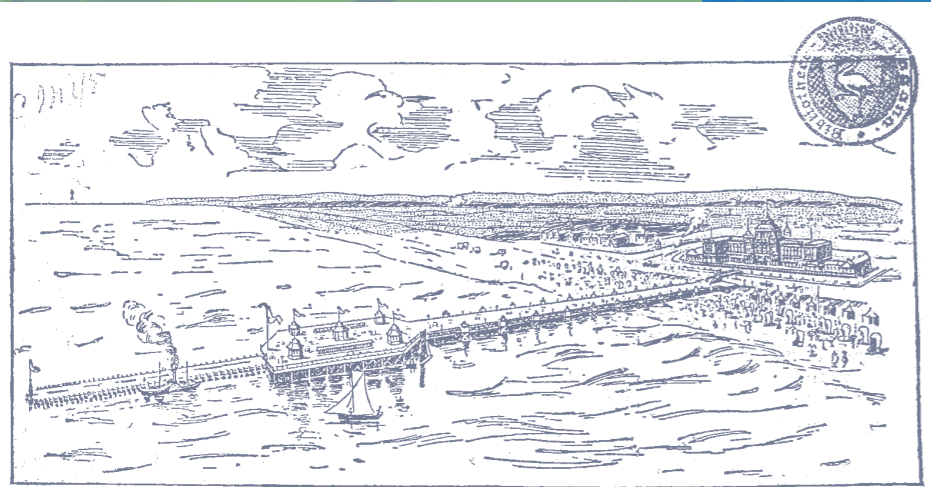

Het wandelhoofd met vlet in 1935

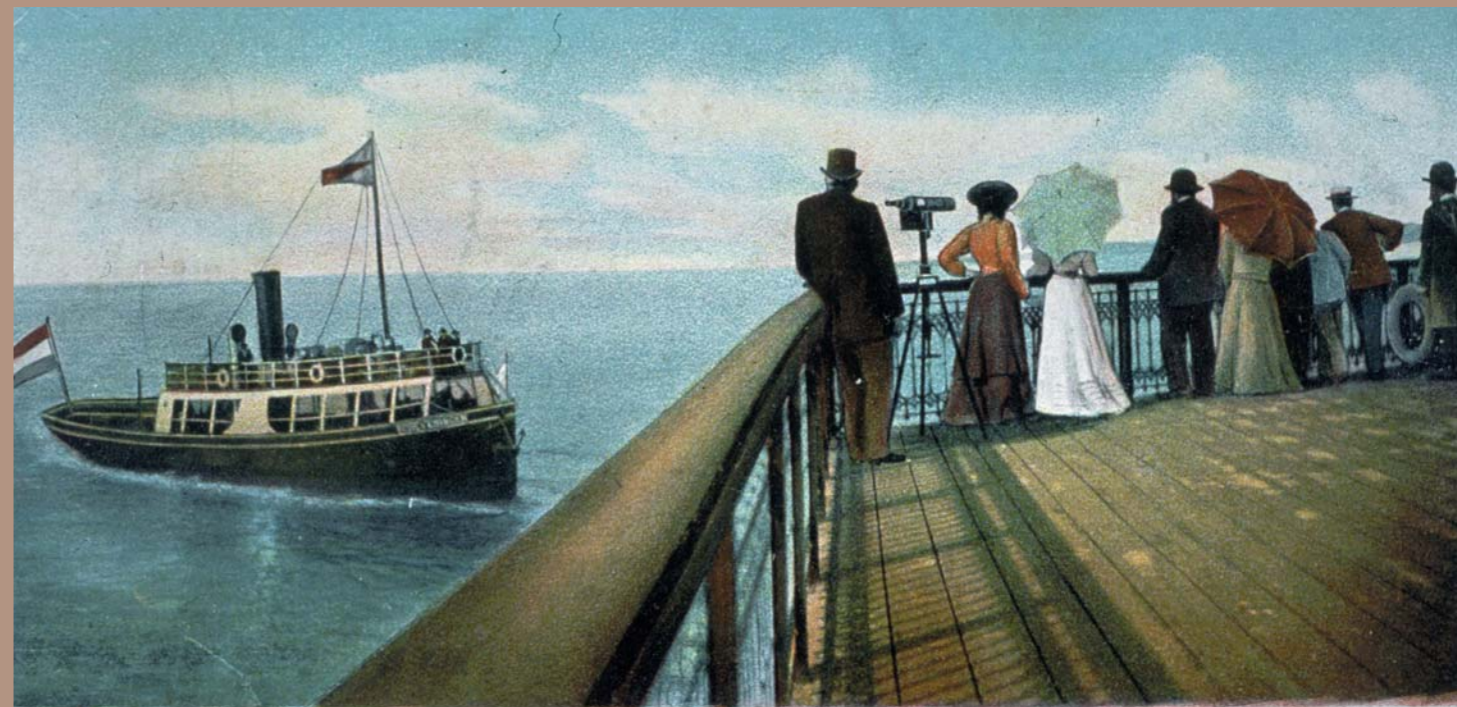
Wanneer je niet vanaf de Pier opstapte, moest je op een vlet gedragen worden.

Ontwerp voor een pier in 1886

Een van de eerste ontwerpen voorzag in een royale aanlegsteiger voor schepen. Over deze pier zou zelfs nog een elektrisch tram kunnen lopen.

Aanlegsteiger in 1905

Uiteindelijk kwam er geen elektrisch trammetje op de pier, maar wel een aanlegsteiger voor rondvaartboten. De Scheveningse branding is weinig gunstig voor het gebruik van zulke steigers en beschadigingen door aanleggende vaartuigen waren aan de orde van de dag. Het was dan ook niet verwonderlijk dat die steiger na verloop van enkele jaren werd gesloopt.

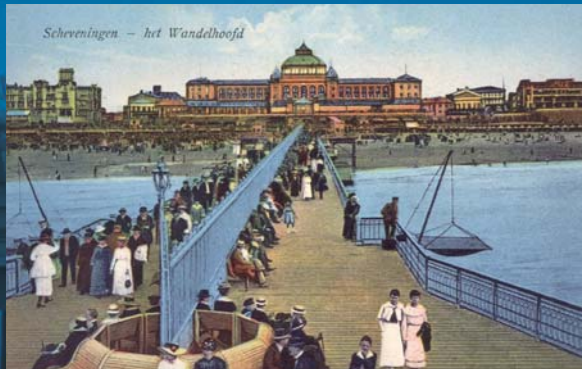

SCHEVENINGEN

Aankomst plezierboot

Dr. Trenkler Co., Leipzig. 18545 Nachdruck verboten.

Een pier biedt natuurlijk uitstekende mogelijkheden om, zonder dat je inscheept, een eind in zee te vissen. Dat is door de eeuwen heen dan ook gedaan op de pier.

Pier met kruisnetten in 1920

Een van de attracties op de Pier waren de kruisnetten. Die kon je voor een bepaalde tijd huren, en dan mocht je zelf vissen. W.G. Gilbert (Van Steensel van der Aa) schrijft in 1961: "Mijn eigen herinneringen gaan terug tot ongeveer 1917. Ik heb op die pier gelopen aan de hand van mijn vader, stoere krijgsman van professie, die zijn andere hand vrij moest houden voor het salueren, want er waren in die mobilisatietijd altijd veel uniformen op de pier. De militaire groetplicht verhinderde hem echter niet voor mij de lier van het visnet in beweging te brengen en er tevens voor de zorgen dat ik in mijn enthousiasme niet op de balustrade klom om in het net te turen."

Vissers in 1972

Ook op de nieuwe pier uit 1961 was ruimte voor de vissers: het onderste niveau van het eiland met de uitkijktoren was voor hen gereserveerd. Deze visring bood plaats aan zestig hengelaars. De nieuwe Pier uit 1961 had ook een tiental kruisnetten aan lieren op het zonne-eiland. Dat leidde echter tot conflicten tussen de vissers en de 'badgasten'; ook waren de vangsten niet zo hoog als verwacht. Vanaf 1964 werden de 'badgasten' van de ring geweerd. Alleen leden van de visvereniging mogen hier vissen.

Jongens met hun vangst in 1930

Duiken vanaf de Pier 1910

Een Pier roept om stunts: al aan het begin van de eeuw doken flinke zwemmers vanaf een stelling op de Pier in zee. Er was een zekere professor Wire, die duik- en zwem-demonstraties gaf.

Mallieveld zaterdag 28 maart

13^e INTERNATIONALE
CITY PIER CITY LOOP
 DEN HAAG 28 MAART 1987

START: 12.00 uur (1 1/2 km) 12.20 uur (2 1/2 km) 13.00 uur (5-10 km) 14.30 uur (21 km)

Vereniging verenigingen
 van 25 maart t/m 28 maart 1987:
 Bezoekersvereniging Haagse Club van Binnenvaart
 VVV-club van Den Haag Centraal Station en Scheveningen
 V.S.O. Club van de Haven en de Binnenvaart
 Vereniging Binnenvaart Ledenvereniging
 M.V. van de Haven, Bezoekers 143, Den Haag (vrijdagavond)
 Koffieclub (Station), Centrum West, Zeehaven

Vereniging per post naar de verenigingen
 Naam van de vereniging van leden die naar Den Haag, tot en met 28 maart bij J. C. Kant, Huisweg 71, 2617 B BH De Loo, onder voorwaarde van poststempel of aflevering op 28 maart t/m 28 maart 1987 met vermelding van naam

Inschrijven op 28 maart
 op het Mallieveld vanaf 10.00 uur tot een half uur voor de start

Inschrijfgeld	inschrijving op 28 maart
1,5 / 2,5 km	1 4,00 / 8,00
5 en 10 km	1 7,50 / 12,00
21 kilometer	1 10,00 / 12,50

Organisatie
 Stichting CPC loop o.m. de afdeling Den Haag van de N.M.W. Samenwerkende N.W.C. en de afdeling Jongel. Sport, Recreatie en Wijkverenigingen van de gemeente Den Haag

De eerste City-Pier-cityloop die in 1987 werd georganiseerd, is sindsdien een jaarlijks terugkerend evenement.

Ook leuk: de zee in fietsen terwijl het publiek bewonderend toekijkt. Door de ballonnen kun je je fiets tenminste op de golven weer ergens terugvinden.

Dat soort sensatie is anno 2000 niet spannend genoeg meer. Zomer 2000 werd op het Schateiland het Slingshot geopend, waarmee je in een capsule tot 45 m hoogte wordt geslingerd, met een acceleratie van 0 - 200 meter in 1,5 seconde

Hier: Jaap Vegters kijkt op dit evenement

De strandattractie van '91: met een touw aan je enkels van een hoogwerker springen (f100,- per keer). [10 augustus 1991]

Sling Shot mogelijk permanent op Pier 2000-2008-31

Den Haag - De Sling Shot, de levensgrote katapult op de Scheveningse Pier, moet in de lente en zomer een permanente attractie worden. Daarnaast heeft uitbater Bungee Jump Holland plannen om volgend voorjaar nog twee attracties op de Pier te beginnen; bungee-jumpen en een 'tokkelbaan'. De tokkelbaan is een attractie waarbij een kabel wordt gespannen vanaf het Torentje met de Toekan op het Van der Valk-restaurant. De kabel loopt van 45 meter hoog naar de promenade. Bezoekers kunnen, hangend aan de kabel, naar beneden scheren. Het bungee-jumpen moet vanaf hetzelfde platform bij de Toekan worden gedaan. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat het bungee-jumpen op de Pier dit seizoen tegelijk met de Sling Shot kon worden opgezet. Door problemen met de vergunning is dat idee uitgesteld.

Bungee-jumper betraut

4 x xep. w w d B 31

◀ **Nederlandse soldaten oefenen voor het Wandelhoofd, 1940**

Toen de Tweede Wereldoorlog dreigde, werd Nederland gemobiliseerd: de dienstplichtigen werden opgeroepen zodat ze in actie konden komen wanneer dat nodig was.

Lou Bandy en Willy Derby treden in 1940 op in de Rotonde van het wandelhoofd voor gemobiliseerde soldaten

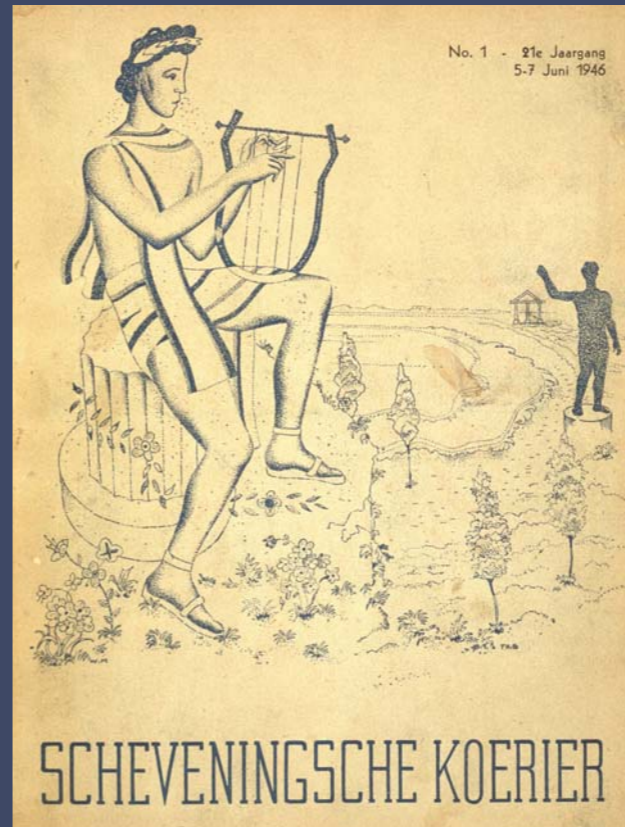
De Pier tijdens de Tweede Vredesconferentie, 1907. Ter gelegenheid daarvan werd de Pier fraai verlicht met het woord PAX (vrede). Er was nog geen openbaar elektriciteitsnet, het Kurhaus had een eigen elektrische centrale. In Den Haag werd begin van de 20e eeuw ook het Vredespaleis in Den Haag gebouwd om het Permanente Hof van Arbitrage te huisvesten, waarin geschillen tussen staten op vreedzame wijze beslecht moesten worden.

Het paviljoen op de Pier in 1940 met gesprongen ruiten, toen een mijn onschadelijk werd gemaakt. Het paviljoen werd hersteld en functioneerde nog een poosje. Het badleven ging door, al was Scheveningen was ondertussen bezet. Adama Zijlstra, de directeur van het Kurhaus schrijft dat blonde Germanen, die zich in de Scheveningse etablissementen tegoed deden aan enorme porties slagroom zo wat het enige teken van de bezetting was.

In 1941 verrees op de Pier grimmig afweergeschut. De Duitsers zaagden een stuk van een meter of dertig breed uit het wandeldek uit voorzorg voor een invasie van de geallieerden. Dat gat moest voorkomen dat militair materieel in een keer kon doorstoten naar de boulevard. Wel hadden ze er een hangbrug met touwen en kettingen over het gat gelegd, zodat het eind van de Pier bereikbaar bleef. Maart 1943 vloog de Pier in brand; het verhaal is dat Duitse wachtposten een vuurtje gestookt hadden om zich te warmen, waardoor het Pierpaviljoen in brand vloog. Volgens ooggetuigen kwam de brandweer pas uren later met maar vijf straaltjes water de zaak blussen. Het wandelhoofd zelf, met zijn houten dek, bleef intact, evenals de stalen constructie waarop het wandelhoofd rustte. Om onduidelijke redenen sloopten de Duitsers daarna de Pier. Was men bang dat de Pier een goede aanlegsteiger zou zijn voor landing van de geallieerden? Daarover verschillen historici van mening.

Scheveninger koerier 1945

Het eerste wat men in 1945 deed was kijken wat er van de Pier overgebleven was! Hoewel men toen al hoopte op een nieuwe Pier, duurde het tot 1955 tot de resten van het wandelhoofd, die bij laag water zichtbaar bleven, definitief gesloopt werden.

4 DE SCHEVENINGSCH E KOERIER

Scheveningen zonder pier

Zie je wel, hij is heelemaal weg. Dat was voor velen de eerste verzuchting, toen ze den Strandweg opwandelden. Iedereen wist het, maar wie voor de opening van dit eerste seizoen na de bevrijding nog niet aan het strand was, kon zich niet precies voorstellen hoe het er zonder pier zou uitzien. Het zoo goed in het geheugen bewaarde profiel van boulevard met zijtes onderging wel een heel ingrijpende verandering. En zooals altijd zijn de gevoelens gemengd. Er zijn er ook nu nog, die hun hart aan het oude Wandelhoofd hadden verpacht. Er was veel eigens aan de pier, niet eens alleen aan het uiterlijk. Om er te zitten waren er eigen, geijkte tijden. In den ochtend en in den voormiddag. Er was een eigen stijl van vertier; nergens op Scheveningen vond je zooveel speelgoed voor volwassenen in den vorm van automaten, die al dan niet gewillig werkten na voeding met gave of beschadigde munten. En waar in Nederland kon je vis-schen met zulke buitenmodel schepnetten als er aan de pier hingen? Niet te vergeten de eigen geur, die om de pier waarneembaar was; een lang niet onaangename prikkeling van de neusgaten door teerlucht, gecombineerd met de dampen van zilte begroeiing van den onderbouw, was direct verbonden met het betreden van den toegang. Niemand, wiens hart ooit voor Scheveningen klopte, zal het eigen wezen van die pier vergeten.

(Slot van pag. 3)

er zal wel eens weemoed zijn om dingen, die onherroepelijk gingen. Maar het vele, dat bleef of terugkwam, heeft dit jaar zelfs meer bekoring dan ooit. Scheveningen ontvangt U met ruim zicht zonder versperzingen en zonder gebate uniformen, met ruim gehoor zonder cultuurdwang en bevrijd van geestelijke hindernissen, met ruime vreugde over herwonnen kracht, persoonlijkheid en comfort! Na een jaar bevrijding kreeg Nederland zijn vrije badplaats weer!

Wie gewend is te leven met herinneringen, voelt het ontbreken van de pier als een smartelijk verlies. Maar we leven snel, heel snel en wie jong is in dezen tijd, schijnt nog sneller te vergeten. Automobilist en fietser vonden die pier maar een leelijken sta-in-den-weg. De verkeersopstoppingen, welke soms konden ontstaan op het punt, waar de pier opging in het Kurhausterras, waren wel eens formidabel. Wie zich op een drukken, warmen dag een plekje wilde veroveren op de gelijkvloersche terrassen aan den voet van het Kurhaus, kwam terecht op de ongunstigste plaatsen en zag zijn uitzicht op de zee, waar hij per slot van rekening toch voor was gekomen, geblokkeerd door dat deel van de pier, dat slechts door weinigen werd gebruikt. Inplaats van in de zon zat hij in een spelonkachtige duisternis. Dan was die oude pier ineens geen prettige bekende meer en er werd gemopperd. Zoelang je er op wandelde, was alles goed; menige romance begon daar op een bankje uit den wind. Zat je er onder, dan was alles mis en de echtelijke twisten, die volgden uit manliel's onvermogen vrouwliel's zonnige plaatsje aan de Rotonde te reserveeren, waren iederen zomer legio!

Wellicht komt er een nieuwe pier. Welke zeebadplaats kan er eigenlijk buiten?

Maar één ding weten wij bijna zeker: als de pier terugkomt, dan niet meer op die vroegere plaats. Dat zal in elk geval een belangrijke verbetering zijn en wie dat kan voelen, treurt niet zoo heel erg om het verloren Wandelhoofd.

Maar één categorie menschen zit hopeloos in de knoop. Dat zijn de lui, die gewend waren hun afspraakjes op strand of boulevard te maken. Het was zoo gemakkelijk te zeggen: 'Ik zit rechts van de pier'. Dat je je desondanks in de drukte vaak een ongeluk zocht, heeft nooit afgedaan aan de waarde van dit voor de hand liggende punt van oriëntatie.

G.

HAAGSCHE COURANT

Vrijdag 19 mei 1961
 Prijs Dezer Courant: Abon. p. 5 / 24,90, p. kw. / 7,44, p. w. 39 ct.
 Blimmet. p. j. / 31,80, p. kw. / 8,13, Blimmet. p. j. / 62,30, p. kw. / 16,-. Loos
 exempl. 15 ct. Vervolg dag. heb. op non- en feest. Loketien groep. v. 8.30-11.00
 DIRECTIE: A. G. BUIFFOORT 10 NL, H. LA ROSSE, HOOFDREDACTIE: P. H. DE WIT
 BUREAU: WAGENSTR. 14-17, POSTBUS 1040, POSTKOD. 1204
 TELEFOON: VOOR OPGEVANGEN ADVERTENTIES 41 65 41. ALLE OVERIGE AFDelingen 14 44 44
 ADVERTENTIERIJDEN: 1/30 per mm (aanstaande 1000 mm contract / 144 per mm), Familiederechten 1/20 per mm, Dag. Mod. 1/20 per mm, Rubriekadvertenties speciaal tarief. Volledig tarief op aanvraag.
 No. 23508 — 32 pagina's

SCHEVENINGEN, zo u wilt Den Haag of zelfs Nederland, heeft vandaag officieel bezit genomen van zijn nieuwe Pier. Maassants architectonisch meesterstuk heeft — onder een bedekte lucht — uiterst gracieuze zijn inwijding ondergaan. Een lachende PRINS BERNHARD, net terug van de vertrekkende

Oostenrijkse president Schirf, verrichte de officiële opening, de Koninklijke Militaire Kapel stonde feestelijke klanken rond en aan alle grote en kleine vlagmasten langs het slanke Pierlichtaam schoten felkleurige vlaggen omhoog: een loeiende misthoorn, door de Prins in werking gesteld, deed het kilometers ver weten:

DE PIER IS OPEN!

EN DAT Nederlands belangrijke badplaats weer zo'n wasdelhoofd heeft, wij zeggen dat nu pas, zestien jaar na het einde van de oorlog, Scheveningen weer helemaal Scheveningen is.

DE EMS, wilde wij weten, dat zij bij was de laatste staalpijn noodloze herborne in bijna voltooide staat te kunnen presenteren. Er was zelfs een kinderkoor bijgebald, van de Haagse Prof. Bavinkschol, om dit openingfeest (het woord „plechtigheid“ past nauwelijks) luister bij te zetten. En behalve de Koninklijke Militaire Kapel, de Luchtmaatschappij en de Marinierkapel van de Koninklijke Marine met het korps tambours en pijpers, was er ook nog de Koninklijke 's-Gravenhaagse Politie Muziekvereniging om een overmaat van jubelzinnen te spinnen.

SCHEVENINGEN viert dus feest. Vanochtend en vanmiddag met alle groots vuurwerk, dat ten dele op de Pier wordt afgestoken.

WIJ VOORSPELLEN drukt vanavond voor onze badplaats,

LAATSTE NIEUWS

Kennedy—Chroesjtsjow

Beraad in Wenen: 3/4 juni

Washington (Beetst, AP). President Kennedy en premier Chroesjtsjow zullen elkaar op drie en vier juni in Wenen ontmoeten, en heeft het Witte Huis vanmiddag bekendgemaakt.

Op vijf juni zal de Amerikaanse president Premier Macmillan in Londen ontmoeten.

Het doel van de ontmoeting is, de twee rectoratleiders in staat te stellen, van gelachten te wisselen over de voornaamste problemen die thans bestaan.

Washington (Beetst, AP). President Kennedy en premier Chroesjtsjow zullen elkaar op drie en vier juni in Wenen ontmoeten, en heeft het Witte Huis vanmiddag bekendgemaakt.

Op vijf juni zal de Amerikaanse president Premier Macmillan in Londen ontmoeten.

Het doel van de ontmoeting is, de twee rectoratleiders in staat te stellen, van gelachten te wisselen over de voornaamste problemen die thans bestaan.

"DE WERKMAN"

Alle Uw modieuze en moderne Kledingstukken worden op het laagste prijsniveau aangeboden.

Wij specialiseren ons in de verkoop van de laatste mode van de wereld.

Wij hebben een uitgebreid assortiment van de laatste mode van de wereld.

Wij hebben een uitgebreid assortiment van de laatste mode van de wereld.

Wij hebben een uitgebreid assortiment van de laatste mode van de wereld.

SCHEVENINGSE PIER GEOPEND:

genodigden verbloekten

Het Weer Ongeveer dezelfde temperaturen

Weersverwachting, medegedeeld door het KNMI, geldig van vrijdagavond tot zaterdagavond, opgemaakt te 11.15 uur.

Hall tot zwaarbewolkt met plaatselijk enkele buien. Matige tijdelijk vrij krachtige wind tussen west en noord. Ongeveer dezelfde temperaturen als vandaag.

(Zie verder pag. 2)

Selectie uit de voorpagina van de Haagse Courant van 19 mei 1961

HET VRIJE VOLK — VRIJDAG 19 MEI 1961

Prins opent pier, Scheveningen in jubelstemming

(Van een meer verslaggever)

DE PIER IS OPEN! Triumfantelijk stralend met een glorieus hand, een langzaam weghalend tegenschot, vlaggen de schouder in top gaan, een indrukwekkende stoet met een die langzaam de kade langs komt, een van die hier met sprake schalmendans tegesmet valt, dit was vastachter het beeld bij de opening van Schevenings feestelijk herborne pier.

Prins Bernhard, voor de stoet van twaalfduizend genodigden, omstreef door persfoto's, wandelde blootvoets, terwijl een zachte misthoorn, die vier op. Rond de lading haalde, zich, vaak verscheiden onder paraplu's, delfden met een opgetild.

Behalve door de NTB werd de officiële opening ook verslagen door de Noordduits televisie.

Looprok

De Prins werd later het best in een blauw pak, met een witte boord en een witte kraag. Hij droeg een witte boord en een witte kraag. Hij droeg een witte boord en een witte kraag.

BREDE LACH

De Prins lachte breed van de pier. Hij lachte breed van de pier. Hij lachte breed van de pier.

IN ERE HERSTELD

De pier is nu weer in ere hersteld. Hij is nu weer in ere hersteld. Hij is nu weer in ere hersteld.

MIJN MAN EN IK

Jack Kennedy met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline.

Het Vrije Volk 19 mei 1961
 Jacqueline Kennedy op dezelfde pagina als Prins Bernhard

☆ **FEEST IN DE BADPLAATS:** ☆

WIJ HEBBEN WEER EEN PIER

(Van een verslaggever)

Om even voor elf uur vanochtend trok een glimlachende Prins Bernhard onder een groen-wit baldakijn bij de ingang van de nieuwe Pier, aan een zilveren "Harmnic" en liet eveneens een sireneschellen. Langs de gehele Pier kwamen "pauzevullers" in de weer. De Pier, die tot dan toe een beestig gezicht in de draai van deze 18e mei had gelezen, trok op slag een vrolijk Jozefse-gevoel door de lange, trageslang van niet meer dan 1500 Invit's van de Exploitatie Maatschappij Scheveningen, heeft de Prins zich, geflankeerd door de voorzitter van de raad van beheer van de EMS, J. C. G. Baron van Tiel en het godeloover lid, met A. Adams Zylstra, op de Pier bevestigd ter bezichtiging van het bouwwerk, dat zich in de vakliteratuur al even vast epitolien heeft veroverd: rpidit.

Prins Bernhard liet sirene loeien, vlaggen gingen in top

Volgakte Boulevard. Even later werd het klagelijk geluid vanuit zee overgevoerd door de sireneschellen van de "Harmnic" en liet eveneens een sireneschellen. Langs de gehele Pier kwamen "pauzevullers" in de weer. De Pier, die tot dan toe een beestig gezicht in de draai van deze 18e mei had gelezen, trok op slag een vrolijk Jozefse-gevoel door de lange, trageslang van niet meer dan 1500 Invit's van de Exploitatie Maatschappij Scheveningen, heeft de Prins zich, geflankeerd door de voorzitter van de raad van beheer van de EMS, J. C. G. Baron van Tiel en het godeloover lid, met A. Adams Zylstra, op de Pier bevestigd ter bezichtiging van het bouwwerk, dat zich in de vakliteratuur al even vast epitolien heeft veroverd: rpidit.

HALF ELF...

De Prins werd later het best in een blauw pak, met een witte boord en een witte kraag. Hij droeg een witte boord en een witte kraag. Hij droeg een witte boord en een witte kraag.

MIJN MAN EN IK

Jack Kennedy met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline.

MIJN MAN EN IK

Jack Kennedy met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline.

Het Vrije Volk 19 mei 1961
 Jacqueline Kennedy op dezelfde pagina als Prins Bernhard

waad aan. Op de rechte wandelweg gingen veertien vlaggen, beurtelings met de nationale en de gemeentelijke kleuren in top, op de terrassen van de eilanden internationale dundoken. En boven al deze feestelijkheden knorde als een vijltige bij de helikopter, vanwaar uit de Haagse Courant dit gebeuren fotografisch vastlegde.

Prins Bernhard liet sirene loeien, vlaggen gingen in top

Volgakte Boulevard. Even later werd het klagelijk geluid vanuit zee overgevoerd door de sireneschellen van de "Harmnic" en liet eveneens een sireneschellen. Langs de gehele Pier kwamen "pauzevullers" in de weer. De Pier, die tot dan toe een beestig gezicht in de draai van deze 18e mei had gelezen, trok op slag een vrolijk Jozefse-gevoel door de lange, trageslang van niet meer dan 1500 Invit's van de Exploitatie Maatschappij Scheveningen, heeft de Prins zich, geflankeerd door de voorzitter van de raad van beheer van de EMS, J. C. G. Baron van Tiel en het godeloover lid, met A. Adams Zylstra, op de Pier bevestigd ter bezichtiging van het bouwwerk, dat zich in de vakliteratuur al even vast epitolien heeft veroverd: rpidit.

HALF ELF...

De Prins werd later het best in een blauw pak, met een witte boord en een witte kraag. Hij droeg een witte boord en een witte kraag. Hij droeg een witte boord en een witte kraag.

MIJN MAN EN IK

Jack Kennedy met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline.

MIJN MAN EN IK

Jack Kennedy met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline. Hij met zijn vrouw Jacqueline.

Het Vrije Volk 19 mei 1961
 Jacqueline Kennedy op dezelfde pagina als Prins Bernhard

Het feest der zomermaand

De zee, de zee klotst voort, acht pagina's lang in dit nummer

De prijs: 1,20 - 2 maart 1963 - verspreidingskosten: 40 ct - afzet: 100.000 - voor België 6 fr.

ZANDVOORT KRIJGT OOK ZIJNPIER

De nieuwe kust: ontspanning voor miljoenen

D

Uw kinderen zullen straks een ander Holland zien... Want onze kust krijgt een nieuwe en stralende make-up

Vlissingen en het Delta-gebied

Drinks zal Zeeland over

recreëren in het buitengebied

avonturen in het buitengebied

watervogels op het Vlietmeer

aprilvissen met rozen of rozen

of ommekeer van het strand of de zee

Een foto zegt meer dan duizend woorden en zeker geldt dat voor deze opname van de Scheveningse pier. Het grote succes van deze pier heeft de plannen voor de andere twee in Vlissingen en Zandvoort mogelijk gemaakt. Deze pier — de langste van de drie — heeft zo'n enorme aantrekkingskracht dat ook bij vorst en regen, storm en kou duizenden per dag de weg boven zee voor hun genot afdrogen.

Een eilandrijk in miniatuur waar u van alles kunt doen

- U kunt er flirten op een bankje
- U kunt er gezellig gaan winkelen
- U kunt er naar het vuurwerk kijken
- U kunt er zo maar domweg genieten

DE SCHEVENINGSE PIER: DE LANGSTE VAN DE DRIE

Damesblad Eva bericht over de plannen voor Pieren in Vlissingen en Zandvoort. Na de wederopbouw was er weer tijd voor recreatie: een Pier stond symbool voor de vrijetijdscultuur.

Dit portret van Cabaretière Lola Cornero op het terras van het Kurhaus is waarschijnlijk gemaakt door Isaac Israëls.

Pierewaaien

Twee pieren

Vermaak en kunst

Bouw

Exploitatie

Het wandelhoofd als inspiratiebron

In de tijd dat de Pier gebouwd werd, werkte de Haagse School in Den Haag en omgeving. Kunstenaars uit deze groep vereeuwigden hoofdzakelijk het harde vissersleven.

Charles Boissevain beschrijft in zijn boek Zonnige uren uit 1904 hoe hij de tachtigjarige Jozef Israëls tegenkwam op de Pier en daar in discussie raakt over de kleur van zijn blad. Israëls blijkt de drukkleur te bedoelen, niet de politieke kleur.

Over de terugweg op het strand verhaalt hij: "En wij ontmoetten Scheveninger visschers en vrouwen die ons als oude vrienden voorkwamen... ze waren blijkbaar levend en liefhebbend en lijdend zoeven gesprongen uit de lijsten, waarin die kleine, machtige tovenaars daar ginds, de dichters der zee, hen had gevat."

waar - om niet in Am - ster - dam?

CHORUS. 2nd time *f*

Why can't we have the sea in Lon - don? — Why can't we have the sea - side there? — If the pier was in the Strand you could go and hear the band — And bathe with the girls in Leices - ter Square! — Sea-weed you could see in Pic - ca - dil - ly, — Of sand in Re - gent Street we'd have our share, — In the beau - ti - ful sum - mer time — Lon - don would be fine If we on - ly had the sea - side there! — there! —

Op een Pier hoort vermaak. Zoals overal ter wereld, op alle Pieren, werd er op het Wandelhoofd populaire muziek en variété gebracht, en waren er andere attracties. Zo kon Louis Davids het liedje 'Why can't we have the sea in London' over de pier in Brighton vertalen en toepassen op de Scheveningse Pier.

Zoodra de zomer komt in 't land, verlangt een iedere burger Naar de zee, de zee, die heerlijke mooie zee. De koffers worden ingepakt, We pakken allemaal mee, Dat's voor de zee, de zee, die heerlijke mooie zee. 't Is jammer dat je 'r altijd voor op reis moet, geloof me vrij, Wat zou het niet gezellig zijn, als de zee was dichterbij.

Als je door de Kalverstraat kon zwemmen, In 'n strandstoel zitten op het Leidsche plein, Als je heerlijk eens baden kon, In de zomerzon, Wat zou Amsterdam dan heerlijk zijn.

Wanneer je op een badplaats bent, dan zet een ieder je af, Dat's voor de zee, de zee, die heerlijke mooie zee. Een biertje kost een kwartje, dertig centen 'n slap koppie thee, Dat is door de zee, de zee, die heerlijke mooie zee. Een tientje voor je kamer en een guldentje voor je bad. Ik maak mijn hoofd veel liever onder de waterleiding nat.

Als je door de Kalverstraat kon zwemmen, In 'n strandstoel zitten op het Leidscheplein. Als je heerlijk baden kon, In de zomerzon, Wat zou Amsterdam dan heerlijk zijn.

Ze stoppen je als haringen in 'n volgepropte trein, Dat's voor de zee, de zee, die heerlijke mooie zee. Ze trappen j'op je eksteroog, je gilt het uit van de pijn, Dat's voor de zee, de zee, die heerlijke mooie zee. Je draaft, je holt, je vat een kou, je longen zijn aangedaan, In plaats van in je badkoets, kan je naar 't ziekenhuis gaan.

Als je door de Kalverstraat kon zwemmen, In 'n strandstoel zitten op het Leidscheplein, Als je heerlijk baden kon, In de zomerzon, Wat zou Amsterdam dan heerlijk zijn.

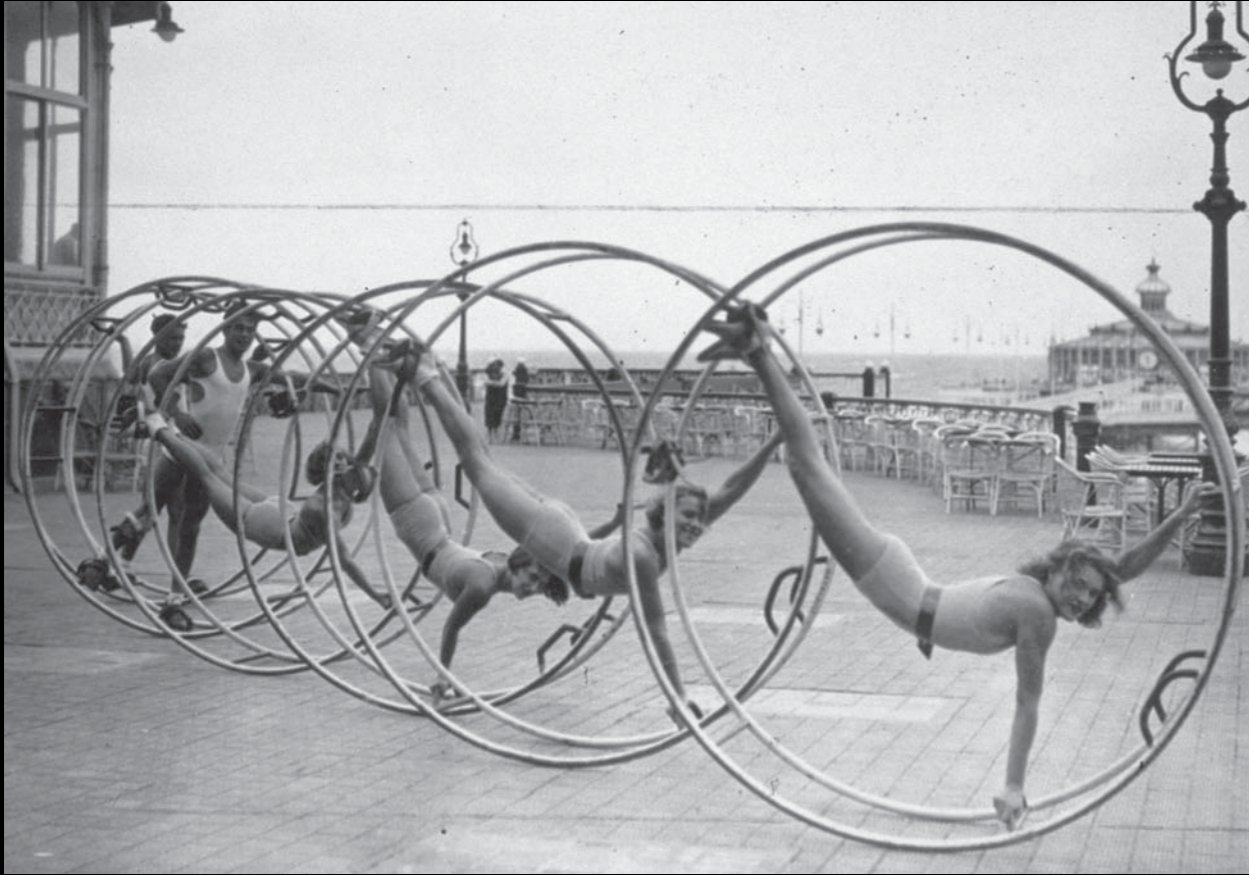
dam?

Op

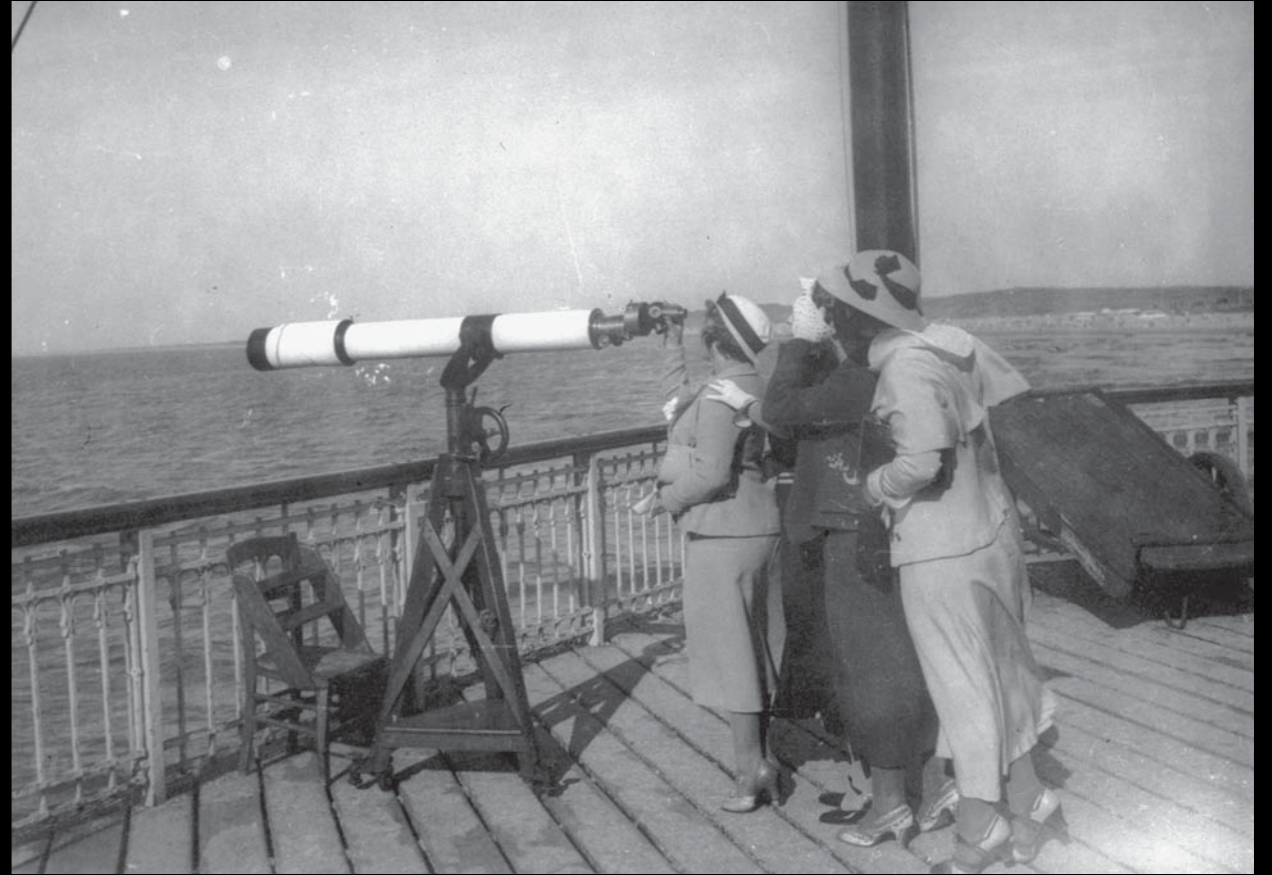
waar - om niet in Am - ster - dam? — Op het Rem - brandisplein de Pier Dan hadt je pas je plei - zier — Ende

je pas je plei - zier

En

Het Rhonradnummer van het circus Maxo op het Kurhausterras in 1932

Jarenlang gaf Frits Hoffmann twee keer per dag een concert in het paviljoen op de Pier. Ook was er dagelijks 'brugmuziek', op de brug tussen het Kurhaus en de Pier. Er was niet alleen muziek, ook variété, zoals deze acrobaten in de rotonde op de Pier in 1930

9-12-1933

C-1 Post, m. Kl. f. 1934

PAVILJOEN PIER

CONCERT-VARIÉTÉ

VAN MAANDAG 28 AUGUSTUS AF TOT EN MET
ZONDAG 3 SEPTEMBER
DES MIDDAGS TE 3 UUR
EN DES AVONDS TE 8 UUR

OP ALGEMEEN VERZOEK NOG EENE WEEK VOORTZETTING MET
GEHEEL NIEUW PROGRAMMA

MET INGANG VAN MAANDAG 28 AUGUSTUS ZAL VOOR
TWEDE EN VOLGENDE CONSUMPTIES **NA** HALF TIEN UUR
HET TERRASTARIEF GELDEN

141

J. Elmer Spyglas in het Pierpaviljoen in 1918 ►
Een van de eerste zwarte Amerikaanse zangers, Elmer J. Spyglas trad er ook op.

Bad- en Strandleven

Warme zeebaden. Koning in Nederland! In de Bredaerbaden wordt nu eenmaal zoveel meer gedaan dan alleen maar zonnebaden. Het is een heerlijk en gezond middel om de gezondheid te verbeteren. Het is een heerlijk en gezond middel om de gezondheid te verbeteren.

grijzen. Beslommering, teleurstelling en neerslachtigheid zijn mede positief on-Scheveningsche begrippen. Wat Scheveningen biedt, vindt U in heel Europa niet; zij die het voorrecht hadden, gast te zijn in deze verrukkelijkste aller badplaatsen, zullen dit uit ervaring volmondig beamen. Voor zulken behoeven we dan ook niet te schrijven, de reeks glansbeelden in hun herinnering wekt aanstonds een onweerstaanbaren drang Scheveningenwaarts; we schrijven voor hen, die achter bureau, dicta- en telefoon bleven hangen en voor hen, die tot dusver met veel inspanning en ten koste van vele Yens, Dollars en Dinars datgene hebben gezocht, wat in oneindig veel schooner en rijker vorm binnen handbereik lag: een ideaal vakantieoord, temidden van levenslustige, opgewekte, goed-gehumeurde menschen, omgeven door attenties en zorgzaamheid, verweerd te alles... en dat op zoo weinige kilometers van hun eigen haardstede. Hun geloft ons: Kom voor een verjongingskuur in de zuivere, gezonde zeelucht, als toegewijd geniet op de muziekfestijnen, die door 's werelds grootste meesters worden geleid en waaraan solisten van internationale betekenis hun bezielde medewerking verlenen, wees toeschouwer bij het dartele, vroolijke, schildcrachtige strandleven, luister naar de Grootmeesters van de Jazz, die U vlug van voet en

jong van hart maken, maak Uw kuier op het allergenueglijkste schiereiland, dat hier Pier heet, kom voor het vuurwerk, voor de vele en veelzijdige attracties, voor cabaret, voor kunst met K en k, vertoef in een der befaamde E.M.S. gasthuizen, met hun goede keukens en de met zorg geselecteerde dranken. Kom naar Scheveningen, de glanzende Noordzee-parel hoog op Holland's lachend-blonde duin. Bespreek voor een maand, voor een week, kom desnoods een dag - maar kom!

Scheveningen verwacht U met 1001 attracties!

DE LICHTE MUZEN

FRANZ KUBESCH
De gracieusste
Pianist en de beroemde
in de BAR van het
PALACE HOTEL

BENNY CARTER

MILD DENNIS & DI LIGA

LECUNA CUBAN BOYS

PALAIS DE DANSE
De meest moderne dansvloer van
Nederland, bekend om zijn prima
muziek en uitstekende eten en drinken.
Van 4 Juli tot 31 Juli, Benny Carter
leidt de nieuwe 'Rhythm Band' van
14 Ans of 'Lecuna Cuban Boys'
Entertainment Mild Dennis & Di Liga

TSIGANE ORKEST
SERBAN
RESTAURANT EN BAR
HOTEL KURHAUS

ORKEST OTERO
IN HET PALACE CAFE

MICHELL NOVY
RUSSISCH ENSEMBLE
RESTAURANT
PALACE HOTEL

KURHAUS
KONIG EN TORRAS
CONCERTVARIETE
Het is de grootste dansvloer
in Europa met een prachtig
interieur en een uitstekende
muziek. Het is de grootste
dansvloer in Europa met een
prachtig interieur en een
uitstekende muziek.

PAVILJOEN PIER
Vier meesters
Gedirly en met haar
CONCERTVARIETE
Het is de grootste dansvloer
in Europa met een prachtig
interieur en een uitstekende
muziek. Het is de grootste
dansvloer in Europa met een
prachtig interieur en een
uitstekende muziek.

hotels

PALACE HOTEL
Restaurant en 'Soleilium'
Orchestra Tzigane.
Bando Balogh in de Bar
speelt Franz Kubesch.
Kamer met
andijk 1.50 - en 1.50
Gemiddelde prijsom-
vang 1.90 - per dag

HOTEL KURHAUS
Schitterend Restaurant
American Bar met
Gregor Serban.
Gemiddelde prijsom-
vang 1.70 - per dag
Hoofdprijs 1.80 -

GRAND HOTEL
Openlucht Restaurant
Prachtige terrasa en
lounge.
Orkest Sotite Karoly.
Gemiddelde prijsom-
vang 1.60 - per dag
Hoofdprijs 1.70 -

ORANJE HOTEL
Rustige ligging tegen-
over 'Luce' bad. Prachtige
bier Eigen parker-
terrein. Restaurant aan
zee.
Gemiddelde prijsom-
vang 1.60 - per dag

HOTELS SAVOY
Gezellige familiehotels
Eigen parkterterrein.
Pensionprijsen
1.50 - 1.50, 1.60 -
per dag

PALACE HOTEL RESTAURANT
ORCHESTRE TSIGANE
BANDI BALOGH

HOTEL KURHAUS RESTAURANT EN BAR
RICHHEIMSK ORKEST
GREGOR SERBAN

PALACE HOTEL BAR
FRANZ KUBESCH
'WENSCHE' HUMOR
AID 'VLEUGEL'

RESTAURANT ROTONDE
SASCHA EN ZIJN ENSEMBLE

PALACE CAFE
STEMMINGSORKEST
JOAN LANCE

GRAND HOTEL
SZOKE KAROLY EN ZIJN
ENSEMBLE

PAVILJOEN PIER
EDDY MEEN'S BAND

Voor redacties op toegangskaarten Kurzaal en banketten wordt verwezen naar bijgevoegd
vlagblaadje.

K.P. map M. ★

Op 19 mei 1961

De opening van Hommerson's Sportland op de door Z.K.H. Prins Bernhard te openen Pier te Scheveningen willen wij niet ongemerkt voorbij laten gaan.

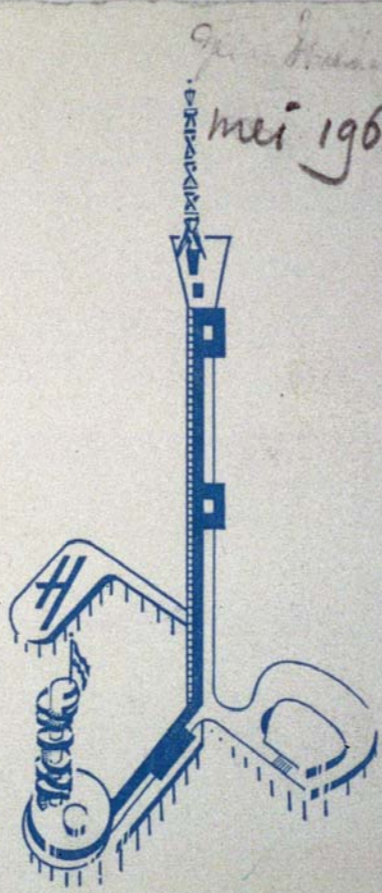
Wij stellen ons voor ter gelegenheid daarvan te recipiëren op vrijdag 19 mei a.s. des namiddags van 3-5 uur in Hommerson's Sportland op de Pier.

Het zal ons een genoegen zijn U tijdens de receptie te mogen begroeten.

HOMMERSON AMUSEMENT

Den Haag, mei 1961

Gedempte Burgwal 1a - Den Haag - tel. 18 02 15 - tel. PIER 54 31 88

Gokken hoort bij een Pier. Prins Bernhard vervaardigde zich om Hommerson's Sportland hoogstpersoonlijk te openen.

EEN GOED IDEE VOOR KINDEREN....
BRENG EEN BEZOEK AAN.....

OP DE PIER

**HOMMERSON'S
KINDERLAND**

EN IN DE
PALACESTRAAT

A GOOD IDEA FOR CHILDREN.....
VISIT THE.....

ON THE PIER

**HOMMERSON'S
KINDERLAND**

AND IN THE
PALACESTRAAT

A FOR CH
SIT THE...

SON'S
KINDERLAND

MISS SCHEVENINGEN 1967
met
HELEN ENGELENKAMP-SCHREINER

Zij is de vierde...
Zij is de vierde...
Zij is de vierde...
Zij is de vierde...

haar opmerkelijke...
haar opmerkelijke...
haar opmerkelijke...
haar opmerkelijke...

Het 'pikante' blad De Lach bericht over de Miss-verkiezing op de Pier in 1967

Valk, 21 van de 25 finalisten op een plooije. Bij sommigen van hen is de spanning vanwege de uitslag gewoon van de gezichten af te schepelen!

BEELDEN VAN DE

Op de eerste dag werd de presentatie verzorgd door...
Op de eerste dag werd de presentatie verzorgd door...
Op de eerste dag werd de presentatie verzorgd door...

„VERKIEZING MISS SCHEVENINGEN 1967”

woorden, maar wel door het publiceren van een aantal foto's.
Alleen nog even de uitslag: Tweede werd Helen-Sue Franken, die daarmee een vijftiendaagse vliegreis naar Torremolinos (angeboden door reisbureau Luto te Den Haag) verdiende, derde Inge Banger, die het komende halfjaar gratis haar haar kan laten verzorgen bij De Weense Kapsalon in Den Haag en vierde Astrid Paiker, die het door ons weekblad volledig verzorgde weekende in Amsterdam mag ondergaan.

Gezien de originaliteit, waarover onze hoofdredacteur in zijn Praeludium van deze week meer schrijft, was de Verkiezing Miss Scheveningen 1967 een gebeurtenis die niet alleen vraagt om herhaling, maar bovendien nuttig is om te bewijzen dat de kwade smet die vielen aan een Miss-verkiezing koppelen, kinlijke nonsens is.

Rothmans KING SIZE
 nieuw 25
 de beste tabak voor geld te koop

AGENDA TAGESBUCH DIARY
 EEN ZOMER LANG INFORMATIE
PIERFESTIVAL
 1.7.1976 - 15.8.1976

*gierd vulgum in skiersingn
 aan zee en boven zee*
Nautica
 Cafe-Restaurant
 telefoon 252620
 Met groot zonneteras op de pier

Cafe-Restaurant Le Pirate
 telefoon 54596
 EXCLUSIEF SPECIALITEITEN RESTAURANT

Cafe-Restaurant palace
 telefoon 554355
 Met groot zonneteras aan zee
 SPECIALITEIT GEBAKKEN VERSE VIS
 Aan de Boulevard

GEZELLIG ETEN EN NIET DUUR

SHACK ROOM

SNACKROOM GEVEERS DEYNOUTPLEIN badhuisweg 4

goed voor een gratis kopje koffie.

VIOLA EN ALICE

VOOR Sportvissen op zee het hele jaar door

Noordzee trips
 met meer vissersboten
 Delfijn - Condar - Martina - Morgenster
 Zeester & Koraalbank

naar: Rederij Jacques Vrolijk

VERONICA

WEEK 5.8. WOEDE 29.7.1976 - 4.8.1976

29.7. ZONDAG - ZONDAG
 10.00: ...
 11.00: ...
 12.00: ...
 13.00: ...
 14.00: ...
 15.00: ...
 16.00: ...
 17.00: ...
 18.00: ...
 19.00: ...
 20.00: ...

3.8. ZONDAG - ZONDAG
 10.00: ...
 11.00: ...
 12.00: ...
 13.00: ...
 14.00: ...
 15.00: ...
 16.00: ...
 17.00: ...
 18.00: ...
 19.00: ...
 20.00: ...

ZeeTOURS
 Uw vaarkantie staat in 't ZeeTOURS programma. Samen met 349 andere.

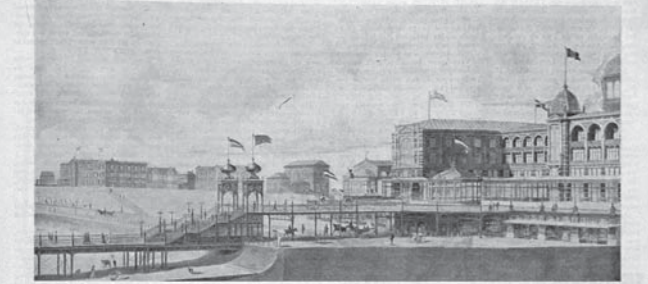
Rock 'n Roll op de Pier 1956. foto Nico Naeff / Nederlands fotoarchief

BIJVOEGSEL van de WERELDKRONIEK. 6 Januari 1900. No. 41.

Wandelhoef en Winkelverf te Scheveningen.

Door een tusschenliggende aanbesteding...
Wandelhoef en Winkelverf te Scheveningen.
Wij stellen ons onthouden hier de ontbrekende vervolgen te trachten aan

hoger op de strand, breed 10 M. aan welke wachtover het oostelijke uitzicht behouden...
Wandelhoef en Winkelverf te Scheveningen.

Stadplan der ontwerpen van wandelhoef

te bouwen, die deze besluiten ooreel voor Scheveningen...
Wandelhoef en Winkelverf te Scheveningen.

Het in bouwe wandelhoef en wachtover van de Scheveningse pier

de Noordzee en om de nabestede...
Wandelhoef en Winkelverf te Scheveningen.

Bouw 1901

Delfland en met de Gravenhage te...
Wandelhoef en Winkelverf te Scheveningen.

Advertisement for 'OPERICHT 3835' featuring 'J.M. van KEMPEN & ZONEN' and 'VIR VIR VIR' products. Includes text about 'GOEDKOPPESTE EN VEELZIJKSTE BOUWLIJN' and 'KEATING'S BORSTPASTILLEN'.

aan de oost zijde de Biedage, en...
Wandelhoef en Winkelverf te Scheveningen.

Advertisement for 'VIR VIR VIR' and 'KEATING'S BORSTPASTILLEN'. Text includes 'Goedkoopste en veelzakkende BOUWLIJN' and 'KEATING'S BORSTPASTILLEN'.

Bouw 1901

Pierewaaien Twee pieren Vermaak en kunst Bouw Exploitatie

De discussies en ontwerpen voor de Pier waren al een aantal jaren aan de gang. In 1868 diende de Engelsman Millan al een voorstel in voor een pier. De Scheveningse vissers zagen zo'n ding aanvankelijk niet erg zitten, want zij waren gewend hun schepen ("bommen") op het strand te laten lopen, op een plek die door stroming en wind niet altijd van te voren goed uit te mikken was. In 1894 vernietigde een decemberstorm een groot deel van de vissersvloot, hoewel die goed hoog op het strand lag. Daarom besloot men tot aanleg van een haven in Scheveningen, en daarmee was het bezwaar tegen een Pier ook van de baan. Op 13 juli 1899 ging de gemeenteraad met 22 tegen 3 stemmen akkoord.

Zo begon het - wat fragiele palen in zee.

Vanaf het terras van het Kuhrhaus wordt de brug gebouwd over de boulevard die uitliep in de Pier.

Bouw 1961

Bij het verlengen van de erfpacht in 1949 werd er alweer gesproken over een nieuwe Pier. Al in 1953 wordt een ontwerp voor een nieuwe Pier gepubliceerd. Het zou nog tot 1959 duren voor de bouw echt mocht beginnen. Burgemeester Kolfschoten van Den Haag had zich daar persoonlijk hard voor gemaakt. Hij wilde wel graag een nieuwe attractie in Scheveningen, vooral omdat de gemeente zelf door de bestedingsbeperking daar weinig aan had kunnen doen.

De nieuwe Pier mocht niet meer voor het Kurhaus komen: hij belemmerde het uitzicht op zee van de gasten en zou qua stijl niet goed aansluiten. Hij moest recht voor de grootste verkeersader naar Scheveningen komen, de Van Alkemadeaan, waar ook de grootste parkeergelegenheden waren. De grote toeloop hoefde zo niet over de boulevard te gaan.

De nieuwe Pier werd ontworpen door de architecten Maaskant, Dijk en Apon. Maaskant was de 'huis'ontwerper van de EMS in die tijd en een persoonlijke vriend van Zwolsman. Ook de Euromast is van zijn hand. Maaskant maakte geen nostalgisch ontwerp, maar een moderne vorm die in die jaren paste.

De bouw was een attractie op zich. "Bij harde wind keek iedereen bezorgd," schrijft W.G. Gilbert, de bloemrijke woordvoerder van de EMS. ".... Als er maar niets met onze Pier gebeurt.... Men luisterde ademloos naar de weerberichten en men zei: 'Nee, het moet niet gaan vriezen, want dat is niet best voor onze Pier...' Na al die hoopgevende vorderingen enkele tegenslagen. Daarvan was een korte staking in de bouwbedrijven nog het minst. Maar een op 28 juni opstekende stormachtige wind, die gepaard ging met uitzonderlijk zware grondzeeën en een dagenlang aanhoudende woeligheid van de golfbeweging bracht iets teweeg wat op een katas-trofe geleek. Dit voor de tijd van het jaar abnormale weer trof de pierbouw op een zwak moment: juist toen stonden de zware heistellingen betrekkelijk onbeschermd tegen natuurkrachten op houten hulpsteigers. Na uren beuken van de elementen begaven deze steigers het in de vroege morgen van 29 juni 1960."

Een geruststellend persbericht meldde dat de betonconstructie de eerste aanval van de zee onwrikbaar had doorstaan, maar ondertussen moesten eerst de hulpsteigers geborgen worden en moest men

een andere methode gaan hanteren, waarbij de zware heistelling ("Menckstelling") zich op beton kon voortbewegen in plaats van op hout. Er werd voortaan in twee ploegen gewerkt, ook 's nachts, wat een spectaculair tafereel opleverde verlicht met schijnwerpers. Hagenaars leefden volop mee. Volgens Gilbert spraken zij over de diverse soorten Menckstellingen alsof zij nooit anders gedaan hadden. Er zijn mensen die elke dag kwamen kijken, de vorderingen van week tot week vastlegden. Als de Haagse Courant weer eens iets geschreven had over de Pier, steeg de koffie-omzet van de tenten aan de boulevard.

Bouw in 1961

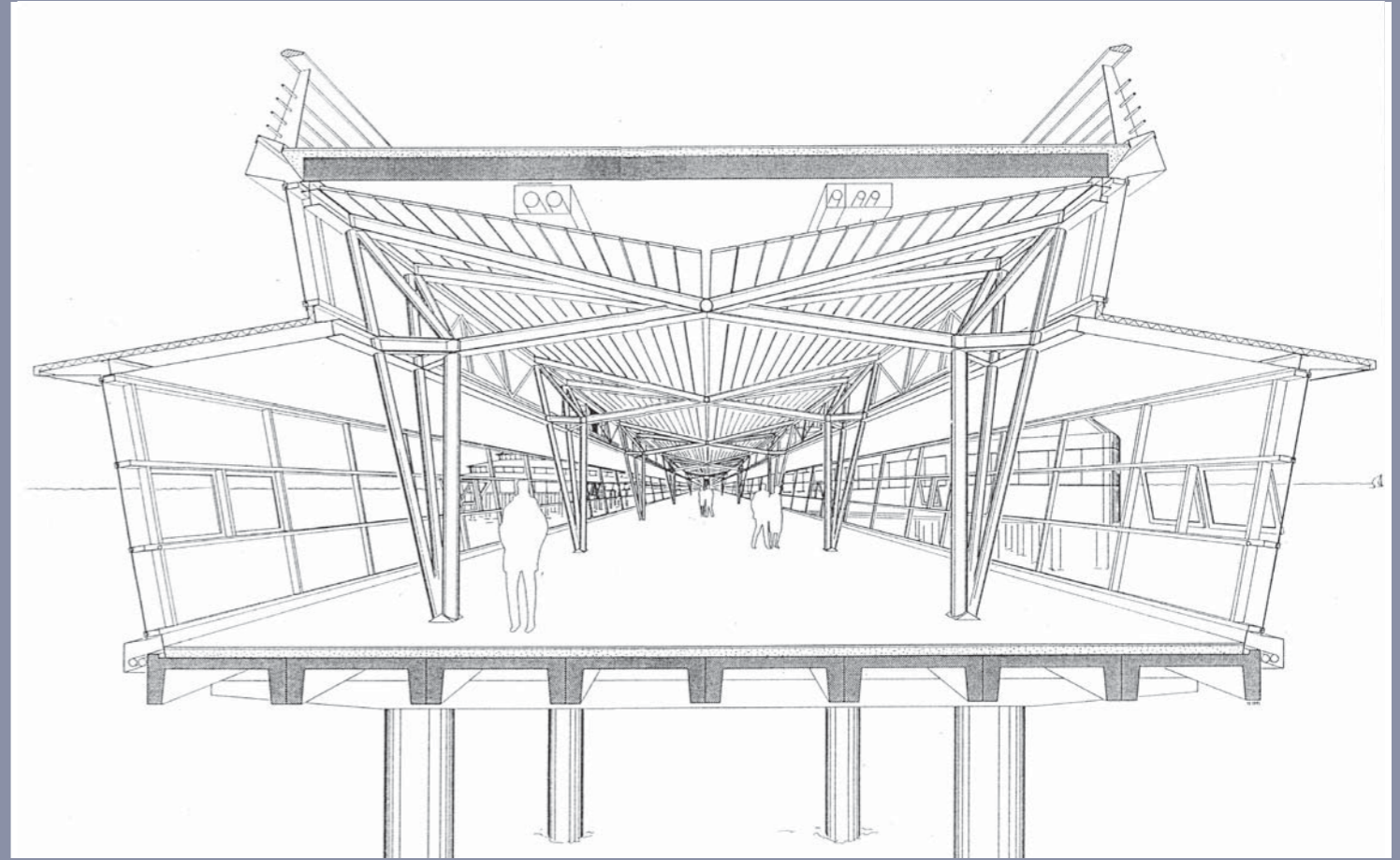
SOLARIUM
PALACE HOTEL
22. 8. 60.

CRIS SCUT MF

SCHARENINGEN
WED. J. VAN DER
HEIJE P.O.

Schokindustrie

EXPLOITATIE MAATSCHAPPIJ „SCHEVENINGEN”

SCHEVENINGEN.

BALANS d.d. 31 DECEMBER 1905.

ACTIVA.		PASSIVA.	
Aandeelen in portefeuille	f 2.552.250 —	Kapitaal	f 5.000.000 —
Obligatiën in portefeuille	450.000 —	Hypothecaire Obligatie Leening	5.451.000 —
Effecten	320.286 25	Afgeloste Hypothecaire Obligatie Leening	49.000 —
Garantiefonds Gemeente	2.471 56	Prolongatie o/g	205.000 —
Kassa	392 76	Coupons Hypothecaire Obligatie Leening	1.507 50
Aandeelen-Depots:		Oppenheim en Van Till	52.570 85*
Maatschappij Zeebad Scheveningen 874 aandeelen	1.529.500 —	Maatschappij Wandelhoofd Scheveningen	7.388 74
Bouw Maatschappij Scheveningen 615	307.500 —	Hotel Rauch	1.417 51
Grand Hotel Garni 1285	449.750 —	Savoy Hotel	10.042 54
Wandelhoofd Scheveningen 470	540.500 —	Grand Hotel Garni	520 28
Hotel Rauch 100	100.000 —	Diverse Crediteuren	32.481 63
Savoy Hotel 100	75.000 —	Winst	8.618 11
Obligatiedepots:			
Maatschappij Zeebad Scheveningen 244 obligatiën	244.000 —		
Bouw Maatschappij Scheveningen 250	211.000 —		
Wandelhoofd Scheveningen 253	253.000 —		
Hypotheek Savoy Hotel	73.000 —		
Voorschot Grand Hotel Garni	60.000 —		
Annultieitsleening Grand Hotel Garni	230.000 —		
Bouwwerken: Palace Hotel, Oranje Galerij, Strandmuur, Circus	2.711.148 79*		
Electrische installatiën	43.578 97		
Inventarissen: Palace Hotel, Palace Café, Wiener Café	316.740 98		
1/4 Aandeel Maatschappij Stallenbouw Scheveningen	10.000 —		
Terrein Gevers Deynootstraat—Harstenhoekstraat	30.238 49		
Maatschappij Oostduijnen	142.354 68		
Aankoop Vergunningen	4.225 —		
Wijnvoorraad	3.535 31		
Oppenheim en Van Till Coupon-Rekening	1.507 50		
Te incasseeren Dividend Sub-Maatschappijen	94.970 —		
Maatschappij Zeebad Scheveningen	37.349 22		
Bouw Maatschappij Scheveningen	1.848 77		
Diverse Debiteuren	23.393 88		
	f 10.819.542 16*		f 10.819.542 16*

S. E. & O.

Namens den Raad van Beheer,

Mr. D. VAN HOUTEN.

Mr. L. P. M. H. BARON MICHIËLS VAN VERDUYNEN.

A. OPPENHEIM.

SCHEVENINGEN, Juni 1906.

J. D. RUYTS Taz.

Voorzitter en gedelegeerd Lid van den
Raad van Beheer der E. M. S.

Pierewaaien Twee pieren Vermaak en kunst Bouw Exploitatie

Exploitatie 1901

De financiering van dit alles werd op een geheel nieuwe wijze gedaan. De hotels in Scheveningen waren alle in verschillende handen, maar eind vorige eeuw gingen die gezamenlijk plannen opstellen voor verdere ontwikkeling van de badplaats.

In 1902 werd de Exploitatie Maatschappij Scheveningen (EMS) opgericht, die behalve de Pier een aantal hotels, winkels en het Circustheater exploiteerde, en een aantal algemene voorzieningen zoals een elektrische centrale, een bouw- en een consumptiemagazijn en een wasserij. Het geld voor de EMS kwam van de aandeelhouders van de Maatschappij Zeebad Scheveningen en de hotels die samen wilden gaan werken. Zij konden hun aandelen omwisselen in aandelen EMS. Tot aan de overname door Zwolsman in 1962 bleef het bestuur van de EMS een besloten clubje. De resultaten waren niet onverdeeld gunstig. Voor de Eerste Wereldoorlog zag je de resultaten gestaag dalen. Dat kwam door de strenge bepalingen van de drankwet en het feit dat je in Scheveningen niet mocht gokken. In de meeste buitenlandse badplaatsen was een casino.

Winter 1927 Een object dat zo in weer en wind ligt, vergt continu onderhoud.

Storm in de jaren dertig

Schilderwerk in 1942

Een Duitse onderneming plaatst in 1934 een proefplaat van speciaal geprepareerd ijzer die zes jaar aan de invloed aan zeewater en lucht werd blootgesteld om de mate van oxydatie te meten.

Schoonmaken van de Pier in 1942

In 1938 was het wandeldek aan renovatie toe

Exploitatie 1961

Een tegenvaller voor Scheveningen was in 1953 de bouw van een congresgebouw buiten de badplaats, in de buurt van het Gemeentemuseum. Scheveningen zocht naar een nieuwe trekpleister, en dat werd de Pier - het laatste grote werk van de EMS. Reinder Zwolsman, eigenaar van Intervam, de aannemer die de Pier gebouwd had, begon in de loop van 1961 systematisch aandelen EMS te kopen tegen een hoge koers. Zwolsman zag wat in het bezit van de EMS, die grote stukken grond bezat die toeristisch ontwikkeld konden worden. In 1962 kocht hij alle aandelen voor duizend maal de nominale waarde. Alle aandeelhouders, ook de Gemeente Den Haag, verkochten hun aandelen.

Over Scheveningen had hij zeker ideeën, maar die waren niet iedereen welgevallig. De directeur van het Kurhaus, Adama Zijlstra, schrijft dat Zwolsman "gefascineerd door het succes van patates frites en kauwgommeringen streefde naar een snelle, geforceerde popularisering, zonder ook maar een ogenblik acht te slaan op het algemene beeld dat de badplaats te zien gaf. Zo sloot hij op een moment waarop dat financieel gesproken nog

allerminst nodig was, het Palace Hotel om dit te kunnen verhuren als kantoorgebouw en het restaurant veranderde hij in 'Ober Bayern'!!!" (uitroepstekens van Adama Zijlstra).

In 1950 stelde Zwolsman ter gelegenheid van het vijftig jarig verband tussen Residentie Orkest en Maatschappij Zeebad de EMS cultuurprijzen in, maar dat werd ook niet overal serieus genomen.

"Zwolsman was kaufmännisch genoeg om in te zien dat het aureool van het Kurhaus als kunstinstituut bruikbaar was als publiciteitsmedium voor het oppoetsen van zijn steeds meer verblekende reputatie van 'Onroerend goedmagnaat'. Wellicht dacht hij hiermee ook een wit voetje te krijgen bij de overheid.", aldus Adama Zijlstra.

Zwolsman wist het kapitaal van de EMS te vergroten van 1,7 tot 60 miljoen gulden, waarmee hij vooral investeerde in toeristische objecten in binnen- en buitenland. Dat geld stak hij niet allemaal in Scheveningen. Al snel kwam hij in financiële moeilijkheden. De exploitatie van al die zaken leverde onvoldoende op. Daardoor had hij voor vernieuwingen en verbeteringen steeds te weinig geld.

EMS agenda

SCHEVENINGEN
Kurhaus Paviljoen, Zeekant, tel. 070-512251
13, 14 en 15 april, 20 u. Anglo-American Theatre Group: „The Women“ van Clare Boothe Luce.
's-GRAVENHAGE
Gebouw voor K. & W., Zwarteweg 7, tel. 070-600830
11 april 20.15 uur Het Concertgebouworkest o.l.v. Bernard Haitink m.m.v. Claudio Arrau, piano.
17 april, 20.00 uur „The Country and Western Show“.
18 april, 20.15 uur Nederlandse Opera: „Nabucco“ van Verdi.

AMSTERDAM
Theater Carré, Amstel 115-125, tel. 020-59933
Dag. 20 uur The Sound of Music, het verhaal van de familie Trapp door Rodgers and Hammerstein.

VLISSINGEN
Hotel Britannia, Boulevard Evertsen, tel. 01184-3255
17 en 18 april, 20 uur Het Vlissingers Schouwspel: „Blaffen tegen de maan“ van Dimitri Frenkel Frank.

LICHTE MUZIEK IN 'E.M.S. CONTINENTAL' BEDRIJVEN

SCHEVENINGEN
Pierrestaurant
Dagelijks behalve op maandag: Diner-dans met het orkest The Ambassadors.
11 en 18 april, 15.00 u. Thé-dans m.m.v. het orkest The Ambassadors.
Jan Coolen, entertainer.
Kurhaus Bar
Hotel Kurhaus, Restaurant „La Corvette“
Ensemble Giovanni Blagher.

NOORDWIJK
Palace Hotel
11, 12 en 18 april, 20.00 u. Dansmuziek Trio John de Mol.
12 april, 15.00 uur Thé-dans m.m.v. Trio John de Mol.

AMSTERDAM
Lido
Dagelijks: Trio Willy de Vries.
Ruteck's restaurant, Rembrandtplein
Dagelijks: Silver Sextet m.m.v. parodiedanseres Chris Silver.

's-GRAVENHAGE
Ruteck's restaurant
Dagelijks: Showorkest Onyx.

ROTTERDAM
Ruteck's restaurant
Dagelijks: Orkest John Kristel met zang van Conny Vink.
Holbein restaurant en Flamingo bar
Sef Vinders, entertainer.

Holbein huis, café-restaurant Belmont
Trio Jean Dubo.

Holbein huis, 't Roefje
Peter Blanker, entertainer.

UTRECHT
Ruteck's restaurant
Dagelijks: Italiaans Orkest „Caravan“ met zang van Ann Bertu.

ARNHEM
Ruteck's restaurant
Dagelijks: Combo Helmut Katz.

NIJMEGEN
Ruteck's restaurant
Dagelijks: Orkest Los Binochos.

WIJNKONINGIN
IN
OBERBAYERN

De wijnfeesten in Oberbayern te Scheveningen, die zovelen tussen 3 en 12 september op de been brachten, werden besloten met het kiezen van de Wijnkoningin. Onder de Wijnprinsessen, die gedurende die dagen waren gekozen, werd de donkerogige Lilia Hoffman uit den Haag nummer één: zij werd de „moeder“ van de toekomstige dynastie Wijnvorstinnen van Scheveningen. Deze uit Suriname geboortige 23-jarige jonge vrouw werd niet alleen met de tekenen van haar waardigheid getooid, zij ontving ook vele vorstelijke geschenken, waaronder geestrijke vuchten als champagne en cognac, alsmede een set kristallen glazen om deze dranken passend te kunnen savoureren. U ziet haar op onze foto gekroond en met vuurrode bloemen in de hand — geëscorteerd door enkele prinsessen en door enige musici van Toni Penzbergers Beierse kapel, die haar een pittige fanfare toelblazen.

EMS-agenda en evenement in Oberbayern uit het huisorgaan van de EMS, de EMS-koerier in 1964

De Pierprijs als thermometer van de nationale economie

Hoewel de zaken goed gingen, probeerde Zwolsman in 1963 de toegangsprijs van twee kwartjes tot een gulden te verhogen. Minister Andriessen van Economische Zaken vaardigde een prijsbeschikking uit, waarin hij bepaalde dat de prijs f 0,55 moest blijven. Op 11 augustus 1964 werd daartegen beroep aangetekend. In de jaren zestig was de overheid bezig om via geleide loon- en prijspolitiek de economie in evenwicht te brengen.

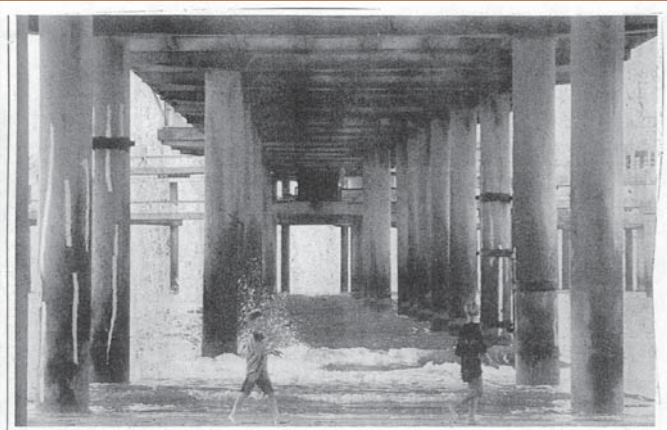
De verhoging van de pierprijs en de prijsbeschikking leidde tot een principiële discussie over dit soort overheidsmaatregelen. In het gezaghebbende vakblad Economisch Statistische Berichten schreef Prof. Dr. A. Heertje 'Van Pierbeleid tot prijsbeleid':

"Samenvattend kan worden opgemerkt dat de dialoog tussen minister Andriessen en de heer Zwolsman over de pierprijs - en de daarbij aansluitende herhaalde beschrijving van enkele pierborden - duidelijk heeft gemaakt dat de heer Zwolsman onvoldoende oog heeft voor de grenzen die in een moderne samenleving aan het

optreden van de ondernemer zijn gesteld. Het streven naar maximale winst blijft, maar als randvoorwaarden spelen de overheidspreferenties - die een democratische gezindheid vooronderstellen - een belangrijke rol. Met het prijsbeleid is een nationaal belang gemoeid. De gezamenlijke poging onze economie weer in evenwichtige banen te leiden is dan ook niet gediend met het stoere gedrag dat dezer dagen werd gedemonstreerd."

Zwolsman tekende beroep aan en werd begin 1965 in het gelijk gesteld.

Een aantal pilaren van de Scheveningse pier vertoont al scheuren en wordt met metalen banden bijeengegord. (Foto: ANP)

Opknopbeurt voor pijlers Scheveningse pier

De 192 pijlers van de pier in Scheveningen krijgen de komende jaren een opknopbeurt. Dinsdag wordt begonnen met de renovatie van de slechtste pijlers. Over circa een half jaar kan dan niet de nieuwbouwplannen op de pier worden begonnen, aldus R. van der Valk van het gelijknamige restaurantketen. Twee jaar geleden werd de pier voor een symbolisch bedrag gekocht door het Van der Valk-concern. Sindsdien is de staat van de holle palen een aantal keer in opgespraak geweest. Begin vorig jaar bleek uit onderzoek van de Technische Universiteit Delft dat de pijlers te zwak waren voor de bouw van een hotel. Volgens R. van der Valk heeft onderzoek nu uitgewezen dat een aantal palen in slechte staat is, maar dat de draagkracht in zijn geheel zo groot is dat de pier 'met gemak' de zwaarste storm kan doorstaan. De nieuwbouwplannen voorzien echter een groter draagvermogen. De plannen voor de pier omvatten de bouw van onder meer een restaurant, een overdekte en open wandelpromenade en een hoteltoeren. De uitvoering gebeurt in fasen. Het hotel kan tegen het jaar 2000 werkelijkheid worden, de andere projecten staan voor de komende jaren op het programma, aldus Van der Valk.

Scheveningen houdt uitverkoop...
[14 september 1991]

Het plan voor een hoteltoeren in plaats van het vierde Piereiland is nog in discussie

Exploitatie 1991

In 1991 kocht het Van der Valk Concern de verwaarloosde Pier voor een gulden.

Gebruikte literatuur

W.G. Gilbert, (pseudoniem W.H.A. Steensel van der Aa, voorlichter van de EMS) *Scheveningen en zijn Pier*, Den Haag 1961, N.V. Exploitatie Maatschappij Scheveningen

Noel van Dompseleer, Coos Versteeg, *Kurhaus, baken van Scheveningen*, Den Haag 1979, Haagsche Courant

Adama Zijlstra, A. *Het Kurhaus, van badhuis tot levend monument*, Den Haag 1979, Voorhoeve

G.J.de Rook en M. van der Mast, *De Scheveningse Pier*, Den Haag 1978, Gemeentemuseum

R. Blijstra, *Stad om de vijver*, Amsterdam 1964, Arbeiderspers

L. van Heijningen, *Gasten te boek*, Den Haag 1995, Haagse Drukkerij en Uitgeversmaatschappij

Charles Boissevain, *Zonnige uren*, Haarlem 1904, H.D. Tjeenk Willink & Zoon

Leo van der Velde, *Fuiven en kuiven*, Den Haag 1997, De Nieuwe Haagsche

Michiel Nooren, Angeline Jansen, *Scheveningen rond kerk en Kurhaus*, Weesp 1983, Fibula-Van Dishoek